

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 24/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om privata säkerhetstjänster samt till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 maj 2001 en proposition med förslag till lag om privata säkerhetstjänster samt till vissa lagar som har samband med den (RP 69/2001 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande (GrUU 28/2001 rd) om propositionen. Utlåtandet ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Janne Kerkelä, lagstiftningsrådet Mika Kättö och enhetschef, lagstiftningsrådet Tomi Vuori, inrikesministeriet
- överinspektör Pekka Lampinen, undervisningsministeriet
- äldre regeringssekreterare Kari Mäkinen, handels- och industriministeriet
- undervisningsrådet Olli Hautakoski, Utbildningsstyrelsen
- tullsekreterare Anne Kohvakka, Tullstyrelsen
- kriminalöverinspektör Sanna Heikinheimo, centralkriminalpolisen
- chefen för säkerhetsenheten Paavo Selin, skyddspolisen
- överinspektör Lauri Vuorivirta, dataombudsmannens byrå

- länspolisöverinspektör Heikki Lausmaa, länsstyrelsen i Södra Finlands län
- kommissarie Ari Taipale, polisinrättningen i Helsingfors härad
- utbildningsplanerare Seija Piipponiemi-Lahti och docent Mikko Valkonen, utbildningscentret Dipoli, Tekniska högskolan
- lektor Ilkka Kouri, Laurea-ammattikorkeakoulu
- verkställande direktör Timo Sankari, Falck Cash Services Oy även som representant för Falck Security Oy
- vice verkställande direktör Jarmo Mikkonen, Securitas Oy
- verkställande direktör Hannu Kankkunen, Securitas Tekniikka Oy
- verkställande direktör Markku Vuorela, Vartioässä Oy
- andre vice ordförande, äldre konstapel Raimo Martikainen, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- styrelsemedlemmen Jouko Laitinen, Finnsecurity ry
- audit manager Harri Uusitalo, Handels Centralförbund r.f.
- arbetsmiljöchef Heimo Määränen, Servicebranschernas Fackförbund — Servicefacket r.f.
- verkställande direktör Pekka Sallinen, Suomen Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto ry
- verkställande direktör Tuomas Kaján, Finlands Säkerhetsentreprenörsförbund r.f.

- skadeförsäkringsdirektör Veli Matti Ojala, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund r.f.
- ordförande Jorma Hakala, Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry
- ordförande Pentti Lintunen, Suomen Yksityisetsivä- ja Lakitoimistoliitto ry
- verkställande direktör Timo Rasimus och vice ordförande Kauko Pirskanen, Turva-alan yrittäjät ry
- styrelseordföranden Veijo Mäkinen, Turvallisuusalan ammattikonsultit ry
- byråchef Kalevi Tiihonen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund r.f. även som representant för Servicearbetsgivarna r.f.

- professor Martti Majanen
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden från

- Statens samorganisation
- Tekniska högskolan
- Polisyrkeshögskolan
- Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland r.f.

PROPOSITIONEN

I denna proposition föreslås en totalreform av lagstiftningen om den privata säkerhetsbranschen. Syftet med reformen är att förbättra rättskyddet för de personer som blir föremål för säkerhetsåtgärder och konsumentskyddet för kunder som köper säkerhetstjänster. Dessa mål eftersträvas genom effektiviserad styrning och övervakning av den privata säkerhetsbranschen samt genom utveckling av utbildningssystemet. Ett mål är också att klarlägga arbetsfördelningen mellan det allmänna och den privata säkerhetsbranschen samt att utöka den totala tryggheten genom effektivare samarbete mellan säkerhetsmyndigheterna och den privata säkerhetsbranschen. I propositionen har beaktats reformen av de grundläggande rättigheterna och Europeiska gemenskapens lagstiftning.

Alla bestämmelser om privata säkerhetstjänster föreslås ingå i en lag. Med privata säkerhetstjänster avses bevakningsrörelse och säkerhetsskyddande verksamhet, dvs. planering, installering, reparation och ändring av inbyggt skydd eller elektroniska övervakningssystem eller planering av andra säkerhetsarrangemang. Genom lagen upphävs lagen om bevakningsföretag och förordningen angående privatdetektivyrket.

Enligt propositionen skall privatdetektivverksamheten entydigt ingå i bevakningsrörelsen.

Detta gäller s.k. bevisprovokation genom köp och andra uppdrag i syfte att avslöja brott. Samtidigt preciseras definitionen på näringsverksamhet som är beroende av auktorisation jämfört med nuläget. Ändringarna möjliggör en effektiv myndighetstillsyn över verksamheten i fråga.

Vissa säkerhetsskyddsuppgifter skall få utföras endast av personer som har godkänts för dessa uppgifter. Godkännande förutsätts om uppgifterna ger tillgång till sådan information om uppdragsgivarens säkerhetsarrangemang som definierats konfidentiell och som möjliggör intrång i ett för utomstående stängt utrymme som innehas av uppdragsgivaren. Godkännande som utförare av säkerhetsskyddsuppgifter meddelas av den lokala polisen. Genom godkännandeförfarandet försäkras man sig om att sökanden är pålitlig men inte om sökandens yrkeskompetens. De näringsidkare som bedriver verksamheten i fråga åläggs dessutom vissa skyldigheter genom vilka man försöker förbättra konsumentskyddet för uppdragsgivarna samt underlätta myndigheternas tillsyn över verksamheten. De nämnda omständigheterna accentueras i synnerhet när det gäller små företag och privatpersoner, eftersom de vanligtvis inte köper sig säkerhetstjänster yrkesmässigt.

I syfte att förenhetliga auktorisationspraxisen koncentreras meddelandet av auktorisation av bevakningsföretag och godkännande som ansvarig föreståndare för bevakningsföretag till den tillsynsenhet för säkerhetsbranschen som inrättas i samband med inrikesministeriet. Denna enhet skall också ansvara på riksplånet för styrningen och övervakningen av de privata säkerhetstjänsterna. Tillsynen över den privata säkerhetsbranschen effektiviseras dessutom genom att det inrättas ett riksomfattande polisregister över bevakningsföretag och deras ansvarspersoner och ansvariga föreståndare samt över väktare och utförare av säkerhetsskyddsuppdrag.

Bevakningsföretagets ansvariga föreståndares uppgift som den som ansvarar för iakttagandet av de bestämmelser och föreskrifter som gäller bevakningsföretagets verksamhet betonas ytterligare.

På grund av att den ansvariga föreståndarens roll framhävs, skall han också ha en utbildning som uppfyller vissa minimikrav. Även en tillfällig väktare hos ett bevakningsföretag skall ha en utbildning som uppfyller vissa minimikrav. En väktare som utför grundläggande uppdrag skall genomgå en grundutbildning för väktare som är klart mera omfattande än den nuvarande grundkursen för väktare. Av väktare som medför farliga maktmedelsredskap i sitt arbete skall krävas en specialutbildning som regleras noggrannare än för närvarande. Kravet på specialutbildning skall nu också gälla hundförare.

För närvarande har bevakningsföretags väktare något mera omfattande befogenheter än medborgarna i allmänhet, men de skall i princip sänkas till samma nivå som de rättigheter som tillkommer var och en. Strafflagens bestämmelser om hemfridsbrott ändrades nyligen så att de platser som för närvarande skyddas av hemfrid indelades i platser som fortfarande skyddas av hemfrid och i platser som skyddas av offentlig frid. Till följd av detta inskränktes också området för den rätt som var och en har att tillgripa nödvärn

för att skydda sin hemfrid, eftersom strafflagens bestämmelser om nödvärn inte ändrades i sammanhanget. Bestämmelserna om nödvärn bereds särskilt inom ramen för strafflagsprojektet. Därför föreslås att väktarnas möjlighet att avlägsna den som olovligt har trängt sig in på ett bevakningsområde som skyddas av offentlig frid skall vara mer begränsad än den nuvarande rätten. Till skillnad från vem som helst har väktarna utbildats i att sköta dylika situationer på ett tryggt sätt. Denna bestämmelse kan upphävas i framtiden, om en motsvarande bestämmelse gällande var och en senare fogas till strafflagens bestämmelser om nödvärn. För väktare föreslås dessutom av skäl som har göra med arbetarskyddet rätt att förrätta säkerhetsvisitation i anslutning till den allmänna rätten att gripa en person. På grund av sina arbetsuppgifter hamnar väktare oftare än andra i situationer där de måste gripa någon och som ofta är speciellt farlig eftersom det blivit allt vanligare att de som skall gripas är beväpnade.

I syfte att utveckla samarbetet inom den privata säkerhetsbranschen samt mellan den allmänna och de privata säkerhetstjänsterna inrättas en delegation för säkerhetsbranschen med företrädare för olika intressegrupper. I delegationen skall finnas representanter för dem som producerar privata säkerhetstjänster, dem som anlitar tjänster och säkerhetsmyndigheterna. Delegationen skall bl.a. komma med initiativ för att få till stånd standarder för anordningar och kvalitetsystem samt certifiering i anslutning därtill. På detta sätt uppmuntras och stöds den privata säkerhetsbranschen till frivillig självreglering och egenkontroll i stället för sträng myndighetsreglering och myndighetskontroll.

På grund av den föreslagna lagen om privata säkerhetstjänster föreslås att lagen om polisens personregister, strafflagen, lagen om ordningsvakter och lagen om nödcentraler ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft ungefär sex månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

*Allmän motivering**1. Reformen — behov och betydelse*

Propositionen är en totalreform av lagstiftningen om den privata säkerhetsbranschen. Med privata säkerhetstjänster avses bevakningsrörelse, inbegripet verksamhet som privatdetektiv och säkerhetsskyddande verksamhet. Reformen syftar till att

- förtydliga arbetsfördelningen mellan det allmänna och den privata säkerhetsbranschen
- öka den samlade säkerheten genom effektivare samarbete mellan säkerhetsmyndigheterna och den privata säkerhetsbranschen
- förbättra rättssäkerheten för personer som omfattas av privata säkerhetsåtgärder och
- ge kunder som köper säkerhetstjänster bättre konsumentskydd.

Utskottet understryker vikten av dessa mål och framhåller att det bör ställas höga krav på bestämmelserna om de privata säkerhetstjänsterna, men också på tillämpningen av dem. Säkerhetstjänster är ett område som hänger nära samman med medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter, och verksamheten utövas också av andra än myndigheter. Sammantaget sett måste bevakningsrörelse ses som en offentlig förvaltningsuppgift i den mening som 124 § grundlagen avser. Kravet på en reglering finns därför delvis inskrivet redan i denna bestämmelse i grundlagen. Den kräver att lagstiftningen inte får anförtros andra än myndigheter och att den inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Också i framtiden kommer polisen och andra säkerhetsmyndigheter att vara de som primärt har ansvaret för ordning och säkerhet men också för bekämpning av brott. Den egentliga polisiära verksamheten kan självfallet inte privatiseras.

Propositionens definition av bevakningsrörelse överlappar inte polisens uppgift att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Detta garanteras av förbundet för bevakningsföretag att ta emot uppdrag som innefattar ett åtagande att

upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Men som läget ser ut nu finns det vissa överlappningar mellan bevakningsuppdrag och polisens uppgifter som de finns inskrivna i polislagen (493/1995). På denna punkt hänvisar utskottet till den allmänna motiveringen nedan.

Utskottet utgår från att lagstiftningen tillämpas med hänsyn till att väktares största befogenheter och största rätt att använda maktmedel bara utnyttjas när en väktare är tvungen att ta till dem utan att invänta åtgärder från polisens sida, till exempel vid omedelbar och allvarlig fara för människor eller egendom.

De föreslagna lagarna bildar en nödvändig och viktig enhet. Utskottet tillstyrker lagförslagen med de ståndpunkter och förslag som framgår av detta betänkande. Utskottets anmärkningar och ändringsförslag gäller bara lagen om privata säkerhetstjänster.

2. Att upprätthålla ordning och säkerhet på vissa allmänna platser

Propositionen anger klart att bevakningsrörelsen inte är till för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Bevakningsrörelsen syftar främst till att förebygga och avslöja brott mot uppdragsgivaren. Samtidigt bör det observeras att väktare vid vaktbolag fortfarande har till uppgift att upprätthålla den privata säkerheten. Propositionen avser därför inte att ändra på arbetsfördelningen mellan myndigheterna och den privata säkerhetsbranschen.

Trots de tydliga begränsningarna i lagstiftningen om bevakningsföretag har bevakningsföretagen och deras väktare utfört uppgifter som de facto tangerar den allmänna ordningen och säkerheten. Ett exempel på detta är allmänna platser vid köpcenter och väktarna på metron. Läget är otillfredsställande och beror främst på att polisen inte har haft resurser att utföra de uppgifter som nu utförs av väktare.

Enligt uppgifter till utskottet har regeringen för avsikt att inom kort lämna en proposition till riksdagen om utvidgad kompetens för ordningsvakter. Förslaget går ut på att ordningsvakter

med tillstånd från polisen skall få upprätthålla ordning och säkerhet i köpcenter, i fortskaffningsmedel inom kollektivtrafiken och på kollektivtrafikstationer. Liknande arrangemang har gjorts i Sverige och Danmark. Redan nu har ordningsvakter rätt att övervaka ordning och säkerhet bland annat vid publiktillställningar, på restauranger, på fartyg och på campingområden. Tanken är att förslaget till ordningslag skall ha bestämmelser som förtydligar den rådande situationen och därmed undanröja behovet att anlita vaktare för att upprätthålla ordning och säkerhet på vissa allmänna platser. Inledningsvis bedömer utskottet att uppgifterna att upprätthålla ordning och säkerhet lämpligen kan skrivas in i vissa punkter i lagen och tillföras ordningsvakterna och inte vaktarna, eftersom ordningsvakternas uppgifter och befogenheter har definierats särskilt med tanke på uppdraget att upprätthålla ordning.

3. Utbildning för bevakningsrörelse

Utbildningssystemet. Utbildningen för godkännande av ansvariga föreståndare, vaktare och tillfälliga vaktare hos ett bevakningsföretag kommer i framtiden att ordnas i enlighet med lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). I praktiken betyder detta att utbildningsmyndigheterna och yrkesläroanstalterna svarar för att utbildning ordnas, men att inrikesministeriet slår fast innehållet i utbildningen. Utbildningen kommer således att genomföras inom ramen för det allmänna utbildningssystemet. Samtidigt införs begränsningar i den nu mycket fria rätten att ordna utbildning för vaktare. I nuläget krävs ingen särskild utbildning av ansvariga föreståndare, utan det har bara krävts att de genomgår yrkeskunskapsprovet för bevakningsbranschen.

Innehåll och längd. Grundutbildningen för vaktare kommer att byggas på den nya lagen. För att bli godkänd som vaktare måste man genomgå vissa delar i yrkesexamen för vaktare och bli godkänd i det fristående yrkesprovet i stället för som nu genomgå en grundkurs för vaktare på 40 timmar. De viktigaste kraven på och ämnesom-

rådena i utbildningen skrivs in i lagen. Genom förordning av inrikesministeriet föreskrivs närmare om innehållet i utbildningsämnena och deras omfattning. Ett utkast till förordning sändes till utskottet den 4 september 2001. Enligt utkastet skall utbildningen för att den berörde skall bli godkänd som vaktare omfatta 100 timmar och för att bli godkänd som tillfällig vaktare 40 timmar. Utbildningen för vaktare är betydligt mer omfattande än den nuvarande grundkursen för vaktare. Utbildningen för tillfälliga vaktare kommer att vara lika omfattande som den nuvarande grundkursen för vaktare. Utskottet förutsätter att utbildningen uppmärksammar de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna på behörigt sätt. Detta gäller alla tre kategorierna, ansvariga föreståndare, vaktare och tillfälliga vaktare vid bevakningsföretag.

Den utbildning som krävs för att bli godkänd av myndigheterna måste ge den blivande bevakningspersonalen de grundkunskaper och färdigheter som behövs för arbetet. Efter utbildningen får bevakningspersonalen huvudsakligen förbättra sina kvalifikationer, dels genom praktiskt arbete, dels genom kompletterings- och introduktionsutbildning inom respektive uppgifts- och serviceområde som arbetsgivaren ordnar. Beroende på arbetsuppgifterna och arbetsstället kan kompletterings- och introduktionsutbildningen variera mycket från fall till fall.

Det är enligt förvaltningsutskottet nödvändigt att utbildningen för ansvariga föreståndare och för vaktare utvecklas kraftfullt. Vad gäller utvecklingen av utbildningen har utskottet sett sig tvunget att acceptera en gradvis men så snabbt som möjligt fortskridande utbildningsgång, eftersom utbildningskriterierna, framför allt längden på väktarutbildningen, i praktiken har stor betydelse för tillgången på arbetskraft och för kostnaderna inom bevakningsbranschen. Utbildningen kan med fördel utnyttja expertisen hos olika parter, inbegripet hos den privata bevakningsbranschen och personalen där. Men för den skull får man inte tumma på innehållet i eller kvaliteten på utbildningen.

I propositionen ingår en rättsjämförelse och i slutet finns en tabell med en sammanfattning av bland annat kriterierna för väktarutbildningen i olika länder. Kraven i den föreslagna lagstiftningen ligger på nordisk nivå, även om de övriga nordiska länderna inte ställer några förhandskrav på att tillfälliga väktare skall ha utbildning. Rent generellt kan det konstateras att Finland med den nya lagstiftningen kommer att ställa betydligt större krav på utbildning än de övriga länderna i Europa. Vad gäller längden och innehållet i utbildningen vill utskottet dessutom påminna om att kravet på särskild utbildning för den som bär maktmedelsredskap i själva verket förlänger utbildningen. Också de som nu arbetar som väktare (så kallade gamla väktare) måste avlägga den nya typen av utbildning för att använda maktmedel inom en övergångsperiod.

Specialutbildningen för rätt att bära vissa maktmedelsredskap. För att använda de flesta typerna av maktmedelsredskap kommer det i framtiden att krävas betydligt större och mer ingående specialutbildning. Närmare bestämmelser om utbildningens innehåll i detalj kommer att ingå i en förordning av inrikesministeriet. Med hänvisning till erhållen utredning anser utskottet att den kommande utbildningen för maktmedel är progressiv, åtminstone i jämförelse med andra europeiska länder. Så motsvarar till exempel utbildningen för att få använda teleskopbatong i mångt och mycket utbildningen för polismän. Man kan utgå från att de flesta väktare kommer att avlägga utbildningen för att få rätt att använda gasspray och teleskopbatong. Dessutom bör det noteras att bevakningsföretagen är skyldiga att ordna kompletterande utbildning minst en gång om året för väktare som bär maktmedelsredskap. I framtiden kommer det också att krävas att hundar som följer med på bevakningsuppdrag har genomgått en lydnadskontroll.

Vad beträffar utbildningen i övrigt hänvisar utskottet till detaljmotiveringen nedan. Utskottet har bedömt utbildningsfrågorna så pass ingående också av den anledningen att grundlagsutskottet uppmärksammat dem i sitt utlåtande.

Övriga synpunkter

Utskottet anser det motiverat att understryka att den privata säkerhetsbranschen har ett ansvar för att den nya lagstiftningen kan genomföras på ett lyckat sätt. Det är också naturligt att branschen är organiserad och representerar sig själv samt uppträder öppet och förtroendeingivande. Det faktum att så kallade "dåliga element" inte kan vara verksamma inom den privata säkerhetsbranschen får en framskjuten roll i samarbetet mellan säkerhetsbranschen och tillsynsmyndigheterna. Det ovan relaterade hänger samman med att branschen måste vara noga med att efterleva de föreslagna bestämmelserna om god bevakningssed. Samtidigt understryker utskottet att den privata säkerhetsbranschen har en uppgift i att skapa egna kompletterande etiska regler och interna kontrollmekanismer för att styra verksamheten.

Den föreslagna delegationen för säkerhetsbranschen som skall bistå inrikesministeriet är ett viktigt organ. Detta samarbetsforum måste ha en representativ sammansättning bestående av åtminstone företrädare för arbetsgivarna, personalen, säkerhetsmyndigheterna, utbildningsanordnarna och självfallet också för de viktigaste aktörerna inom den privata säkerhetsbranschen.

Enligt propositionen skall verksamhet som privatdetektiv integreras i bevakningsverksamheten. Utskottet påpekar att det är viktigt att det noga följs upp hur bestämmelserna utfaller, särskilt med avseende på medborgarnas rättssäkerhet.

Propositionen har också bestämmelser om utövande av bevakningsrörelse vid konkursförfarande. Också då måste ett bevakningsföretag ha en ansvarig föreståndare och annan personal som uppfyller de lagfästa kraven, påpekar utskottet.

Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande att väktare måste anses vara underställda straffrättsligt tjänsteansvar med stöd av 2 kap. 12 § 1 mom. 3 punkten strafflagen. Grundlagsutskottet förelade för övervägande om frågan borde regleras med en bestämmelse i lagen.

Förvaltningsutskottet anser att det inte behövs någon särskild bestämmelse om detta. Det

finns visserligen än så länge ingen enhetlig lagstiftningspraxis på den punkten. I till exempel lagen om ordningsvakter (533/1999) ingår ingen hänvisningsbestämmelse.

Detaljmotivering

1. Lag om privata säkerhetstjänster

1 kap. Allmänna bestämmelser

2 §. Definitioner. Maktmedelsredskap. Utskottet föreslår att 2 § 14 punkten skall föreskriva att batonger får vara 70 centimeter långa och inte 60 som regeringen föreslår, eftersom de batongtyper som för närvarande används är 60—70 centimeter långa. I definitionen ingår också batong-er med sidohandtag.

Teleskopbatong. Utskottet föreslår att 2 § 15 punkten skall föreskriva att teleskopbatonger får vara högst 70 centimeter i stället för 65 centimeter som regeringen föreslår, eftersom vissa modeller är 26 eller 28 tum långa, vilket är cirka 66—69 centimeter. Dessutom föreslår utskottet att tillverkningsmaterialen och låsningsmetoden stryks i definitionen, eftersom den tekniska utvecklingen kan generera andra användbara material och nya tekniska lösningar. Definitionen omfattar också teleskopbatonger med sidohandtag.

2 kap. Bevakningsrörelse

11 §. Förbud att delta i bevakningsrörelse. Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att förbudet i 11 § inte gäller personal inom fångvårdsväsendet, räddningsförvaltningen eller försvarsmakten och anser att förbudet kunde utsträckas till personalen vid dessa säkerhetsmyndigheter.

Förvaltningsutskottet framhåller att propositionen utgår från det faktum att polisen, gränsbevakningsväsendet och tullens delvis har hand om likadana uppgifter. Alla tre är till exempel förundersökningsmyndigheter och kan i vissa fall också utföra bevakningsuppdrag för varandra. Därför är det lätt hänt att det uppstår rollkonflik-

ter, om personal från dessa myndigheter deltar i bevakningsrörelse. Frågan är av så stor betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt att personalen vid myndigheterna inte kan få överta sådana uppgifter bara med stöd av bestämmelserna om bisyssla.

Fångvårdsväsendet, räddningsförvaltningen och försvarsmakten räknas också till säkerhetsmyndigheterna. Men förvaltningsutskottet bedömer att risken för en rollkonflikt inom ramen för de normala arbetsuppgifterna för personalen vid dessa myndigheter är så liten att det inte behövs något absolut förbud att delta i bevakningsrörelse. För dessa anställda måste frågan bedömas från fall till fall utifrån 18 § 2 mom. statstjänstemannalagen (759/1994) som föreskriver om olämpliga bisysslor.

12 §. Allmänna principer som skall iakttas i bevakningsuppgifter. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att det är på sin plats att utforma begränsningsbestämmelsen i 2 mom. på det sätt som är vedertaget i denna typ av fall, nämligen att ingrepp i någons rättigheter inte får göras mer än vad som är nödvändigt för att utföra ett uppdrag.

Med speciell hänsyn till att frågan gäller privat säkerhetstjänst föreslår förvaltningsutskottet att lagförslaget ändras på det sätt som grundlagsutskottet rekommenderar. Förslaget avviker på den punkten från till exempel polislagen. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.

15 §. Ansvarig föreståndare. Syftet med paragrafen är att i förväg garantera att bevakningsföretagen har en eller flera anställda som behärskar bestämmelserna om bevakningsrörelse. Lagrummet får speciellt stor betydelse för företag som är verksamma inom flera branscher. Bevakningsföretagen måste också nu ha en ansvarig föreståndare och det har inte förekommit några problem med ansvarsfrågan till exempel i relation till verkställande direktören. Också verkställande direktören kan givetvis vara ansvarig föreståndare om han eller hon uppfyller de lagstadgade kraven och har godkännande för uppdraget.

Ett av syftena med lagen är att lyfta fram den ansvariga föreståndaren. Därför krävs ett visst minimimått av utbildning för denna yrkeskategori. Att den ansvariga föreståndaren innehar en särskild ställning kommer också fram i att han eller hon beslutar självständigt till exempel om vissa farliga maktmedelsredskap och om att uniform, med undantag för väktaruniform, skall användas i vissa situationer. Avslutningsvis påpekar utskottet att en förutsättning för de flesta tillstånds- eller anmälningspliktiga näringar är att näringsidkaren har minst en ansvarig föreståndare som går under beteckningen ansvarig föreståndare eller ansvarig person.

17 §. Händelserapport. Grundlagsutskottet har föreslagit för övervägande om det av informativa skäl vore på sin plats att i 17 § nämna rätten till insyn enligt 26 § personuppgiftslagen (523/1999) såsom i motiveringen till propositionen.

I 17 § ingår bestämmelser om skyldighet för väktare att lämna rapport, vad rapporten skall innehålla och hur uppgifter får lämnas ut. Förvaltningsutskottet har den uppfattningen att det mer eller mindre är vedertagen lagstiftningspraxis att det i enskilda bestämmelser inte tas in något lagrum om rätten till insyn enligt personuppgiftslagen. Dessutom bör det noteras att inte alla händelserapporter absolut behöver vara ett personregister i den mening som 3 § 3 punkten personuppgiftslagen avser. I sådana fall tillämpas inte bestämmelsen om insyn. Förvaltningsutskottet föreslår att 17 § godkänns utan ändringar.

20 §. Godkännande som ansvarig föreståndare. Utskottet föreslår att 1 mom. 2 punkten kompletteras med att specialyrkesexamen för säkerhetsvakter eller motsvarande specialyrkesexamen nämns i bestämmelsen.

Dessutom föreslår utskottet att ordet "vahvistamat" för tydlighetens skull byts ut mot "määrittämät" i den finska lagtexten. På så sätt kan inrikesministeriet slå fast villkoren i lagen för de konkreta läroämnena, innehållet i dem och examinationssättet inom utbildningen som ansvarig föreståndare. Ändringen påverkar inte den

svenska lagtexten. Examenskriterierna skall fastställas av utbildningsstyrelsen.

24 §. Godkännande som väktare. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att det exakta innehållet i grundutbildningen för väktare måste vara känt innan riksdagen avslutar behandlingen av propositionen. Lagen bör ha behöriga bestämmelser om vad som ingår i utbildningen.

Förvaltningsutskottet påpekar att den nya lagens bestämmelser om grundutbildningen för väktare innebär att ett villkor för godkännande som väktare inte längre är en grundkurs för väktare, utan vissa delar i yrkesexamen för väktare och godkänt i det anknyttande fristående provet. De viktigaste kraven på innehållet i utbildningen och läroämnena slås fast i lagen. Genom förordning av inrikesministeriet föreskrivs det närmare om innehållet i och omfattningen av läroämnena.

De viktigaste kraven på utbildningen, särskilt på dess innehåll, specificeras tillräckligt exakt i lagförslaget, anser förvaltningsutskottet. Lagen har bestämmelser om alla de undervisningskomplex som särskilt hänför sig till väktares rättigheter och skyldigheter och omständigheter som är viktiga för personer som utsätts för väktares åtgärder. Det är enligt utskottet inte rationellt att skriva in det totala antalet undervisningstimmar eller detaljer i enskilda kurser i lag. Dessutom bör det noteras att utkastet till förordning, som också nämns ovan i den allmänna motiveringen, föreskriver i detalj om både innehåll och timfördelning. Grundlagsutskottet nämner till exempel de grundläggande fri- och rättigheterna och de nämns i utkastet som ett element i väktarutbildningen.

Utskottet föreslår att 24 § 1 mom. 2 punkten kompletteras med att yrkesexamen för väktare eller motsvarande yrkesexamen nämns i lagtexten.

Vidare föreslår utskottet med hänvisning till motiveringen till 20 § att ordet "vahvistamat" i den finska lagtexten byts ut mot "määrittämät" i 24 § 1 mom. 2 punkten. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.

25 §. *Godkännande som tillfällig väktare.* Utskottet föreslår att 1 mom. kompletteras med att yrkesexamen för väktare eller motsvarande yrkesexamen nämns.

Dessutom föreslår utskottet att ordet "vahvis-tamat" i 1 mom. byts ut mot "määrättämät" i den finska lagtexten. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten. Angående motiveringen hänvisar utskottet till 20 § ovan.

28 §. *Väktares rättigheter. Allmän karakterisering.* Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att väktarnas befogenheter till stora delar anges i hänvisningsbestämmelser. Förslaget avviker därför avsevärt från mönstret att ordningsvaktens befogenheter bestäms enligt i lagen om ordningsvakter (533/1999) och säkerhetskontrollörs befogenheter i lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999). Lagarna har självständiga bestämmelser om ordningsvaktens och säkerhetskontrollörers befogenheter.

I 1 mom. hänvisas till bestämmelserna i strafflagen om nödvärn för att avvärja orättmätigt angrepp och olovligt intrång. Vidare hänvisar 3 mom. till bestämmelserna i tvångsmedelslagen (450/1987) om allmän rätt att gripa en person och den anknyttande rätten enligt strafflagen (39/1889) att använda maktmedel. Den självständiga befogenhetsbestämmelsen i 2 mom. gäller väktares rätt att i förekommande fall med hjälp av maktmedel avlägsna en person från ett bevakat område som är skyddat av den offentliga friden. Dessutom har en väktare enligt 3 mom. rätt att ta fast en person när han eller hon utövar sin rätt enligt 4 mom. att utföra säkerhetskontroller och att frånta personen farliga föremål och medel som påträffas.

Befogenheterna gäller framför allt den berörda personens personliga integritet, en grundläggande rättighet som finns inskriven i 7 § 1 mom. grundlagen. I 3 mom. föreskrivs vidare att intrång inte får göras i någons personliga integritet vare sig godtyckligt eller utan lagstadgade grunder. Lagen måste också uppfylla de allmänna kraven på begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Hänvisningsbestämmelserna. En väktares befogenheter sammankopplas med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 28 § 1 mom. för det första med den nödvärnsrätt som var och en har för att skydda egen eller annans egendom mot ett orättmätigt angrepp som omedelbart hotar egendomen. För det andra kopplas befogenheten samman med den nödvärnsrätt som var och en har när någon olovligt har trängt in på ett hemfridskyddat område eller när en person gör motstånd mot försök att ta tillbaka egendom av en brottsförövare som ertappats på bar gärning. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 28 § 3 mom. får en väktare gripa en brottsförövare som ertappats på bar gärning eller som flyr, om fängelse kan följa på brottet eller om det är fråga om ett brott som nämns i 1 § 1 mom. tvångsmedelslagen samt en efterlyst.

I båda hänvisningarna är det fråga om en befogenhetsreglering som är av betydelse med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna, påpekar grundlagsutskottet i sitt utlåtande. I 28 § 1 mom. lämnas betydelsen beroende av en reglering i strafflagen, som för det första i sak gäller grunderna för nedsättning eller befrielse från straff och för det andra vad innehåller beträffar i stor utsträckning har visat sig vara beroende av rättspraxis. Med hänsyn till kravet på en exakt och noga avgränsad begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna är befogenheterna här reglerade alldeles för vagt. Med de nuvarande formuleringarna kan lagen inte behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Vidare påpekar grundlagsutskottet att hänvisningsbestämmelsen i 28 § 3 mom. om rätt att gripa en person i sin tur leder till en mycket entydig befogenhet, om man jämför med 1 mom. Men hänvisningen till maktutövning resulterar i en bestämmelse med ett vagare innehåll. Också beträffande 3 mom. är det enligt grundlagsutskottets uppfattning dock avgörande att lagbestämmelserna är otillräckliga med avseende på det allmänna kravet på begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, nämligen att det krävs exakthet och noggrann avgränsning.

En väktares arbetsuppgifter i ett bevakningsföretag kan vara till exempel att bevaka egen-

dom och skydda någons integritet. I detta arbete kan det när som helst uppstå situationer då väktarens verksamhet riktar sig mot någon annan på ett sätt som är betydelsefullt med avseende på personens grundläggande fri- och rättigheter. Situationer som är känsliga med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna kan vara ett latent inslag i väktarens arbete. Därför är konstellationen en helt annan än när det gäller att reglera den rätt till nödvärn och till att gripa någon som en privatperson generellt har. Grundlagsutskottet anser därför att ett minimikrav för att se över 28 § 1 och 3 mom. är att de utformas som självständiga bestämmelser om väktares befogenheter (och maktmedel). För detta talar också det faktum att väktares rättsliga ställning på så sätt blir tydligare.

Lagförslagets 28 § 2 och 4 mom. De föreslagna bestämmelserna om väktares rätt att avlägsna en person från ett område som är skyddat av offentlig frid (2 mom.) och att företa säkerhetsvisitation och då frånta en person farliga föremål och ämnen (4 mom.) harmonierar med det allmänna kravet att en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna skall vara exakt och klart avgränsad, understryker grundlagsutskottet.

Grundlagsutskottet påpekar dock att 4 mom. om säkerhetsvisitationer bättre skulle överensstämma med proportionalitetskravet, om visitationsrätten kopplas ihop med ett krav på grundad misstanke. Dessutom framhåller grundlagsutskottet att förslaget inte har några bestämmelser om maktutövning beträffande visitationsrätten eller fråntagande av föremål och ämnen. Maktmedel får inte användas utan förankring i lagen.

Ändringsförslagen. I propositionen är 28 § med bestämmelser om väktares rättigheter lagtekniskt utformad så att det bara föreskrivs i detalj om väktares särskilda befogenheter (2 och 4 mom.), konstaterar förvaltningsutskottet. Däremot hänvisar paragrafen bara till strafflagen och tvångsmedelslagen när det gäller den så kallade allemansrätten (1 och 3 mom.). Med hänvis-

ning till grundlagsutskottets konstitutionella anmärkningar föreslår förvaltningsutskottet att hänvisningsbestämmelserna i 28 § 1 och 3 mom. byts ut mot självständiga befogenhetsbestämmelser. Då är lagen inte beroende av strafflagen, tvångsmedelslagen eller rättspraxis.

Förvaltningsutskottet föreslår att 28 § 1 mom. stryks i lagförslaget. Vidare föreslår utskottet att 28 § 2 mom. ändras och flyttas upp till ett nytt 1 mom. om väktares rätt att avlägsna personer. Dessutom föreslår utskottet att hänvisningarna till bestämmelserna i strafflagen om nödvärn och offentlig frid, som ger rätten att avlägsna någon en rumslig dimension blir strukna. I stället föreslår förvaltningsutskottet att den rumsliga begränsningen av rättigheten anges med hjälp av begreppet bevakningsområde, vilket stämmer överens med principerna i modern lagstiftning. En väktare kan då i förekommande fall avlägsna en person från bevakningsområdet på de grunder som föreskrivs i lag. Att den rumsliga dimensionen för rätten att avlägsna någon anges med hjälp av begreppet bevakningsområde i stället för att nämnda platser som är skyddade av hemfriden och den offentliga friden understryker samtidigt betydelsen av förbudet i 9 §. Paragrafen förbjuder på några få undantag när bevakningsföretag att ta emot uppdrag som hänför sig till upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Utskottet föreslår inga ändringar i kriterierna för rätten att avlägsna en person enligt 28 § 2 mom. Däremot föreslår utskottet att den sista meningen flyttas över till 28 § 4 mom.

Förvaltningsutskottet föreslår att 1 mom. formuleras på följande sätt: "En väktare har rätt att *avlägsna en person från bevakningsområdet, om personen inte avlägsnar sig på order av bevakningsområdets ägare eller innehavare eller ägarens eller innehavarens företrädare* eller det är uppenbart att personen inte har rätt att vistas på bevakningsområdet och väktaren har uppmanat personen i fråga att avlägsna sig. (*Utesl.*)"

Med den formulering som förvaltningsutskottet föreslår motsvarar det nya 2 mom. i sak 1 § tvångsmedelslagen. Kriterierna för en väktares rätt att ta fast en person anges nu uttömmande i en bestämmelse om väktares rättigheter i stället

för med hjälp av laghänvisningar, såsom regeringen föreslår. Utskottet föreslår att 2 mom. formuleras på följande sätt: *"En väktare som utför bevakningsuppgifter har rätt att gripa en person som begått brott, om denne anträffas på bar gärning eller flyende fot och om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri. En väktare får också gripa den som enligt efterlysning utfärdad av en myndighet har förklarats anhållen eller häktad. Den gripne skall utan dröjsmål överlämnas till en polisman."*

I den ovan föreslagna formen innehåller 2 mom. en självständig bestämmelse om väktares rätt i det angivna uppdraget. Momentet avser inte att begränsa den så kallade allemansrätten.

Vidare föreslår utskottet att 4 mom. flyttas upp och blir 3 mom. Dessutom ändrar utskottet innehållet på den punkten att hänvisningen till vars och ens rätt att ta fast någon stryks. Strykningen behövs för att det föreskrivs om väktares rätt att ta fast någon i det nya 2 mom. i 28 §. Bestämmelsen om säkerhetsvisitationer avser att förbättra säkerheten för väktaren och de utomstående som eventuellt råkar befinna sig i närheten. Utskottet anser att en förutsättning för att en väktare skall få utföra säkerhetsvisitation inte skall vara "grundad" anledning som grundlagsutskottet föreslår. Praxis har visat att personer som tas fast inte nödvändigtvis uppträder aggressivt till att börja med eller tar fram farliga föremål som de kan bära på sig. I stället har det visat sig att de värjar sig först efteråt medan de närvarande väntar på att polisen skall anlända. Dessutom bör det noteras att väktare redan nu har kunnat utföra säkerhetsvisitationer med stöd av bestämmelserna om nödvärn i strafflagen, om det utåt sett har varit uppenbart att den fasttagne har haft farliga föremål på sig.

Utskottet föreslår att slutet (sista meningen) i 28 § 2 mom. görs om till ett nytt 4 mom. om väktares rätt att använda maktmedel. Bestämmelsen kompletteras samtidigt med väktares rätt att använda maktmedel vid säkerhetsvisitationer. Bestämmelsen avser inte bara direkta säkerhetsvi-

sitationer, utan också kontroll av den undersökta personens saker och rätt att frånta honom eller henne farliga ämnen och föremål. I slutet av momentet lägger utskottet till en hänvisning som gäller strafflindring med stöd av 3 kap. 9 § strafflagen i fall då en väktare har överdrivit sin användning av maktmedel. En liknande hänvisning ingår till exempel i lagen om upprätthållande av ordning i kollektivtrafik (472/1977).

Förvaltningsutskottet föreslår att 28 § 4 mom. godkänns med följande lydelse: *"Försöker den som skall avlägsnas, gripas eller säkerhetsvisiteras genom att göra motstånd undgå att bli avlägsnad, gripen eller säkerhetsvisiterad, har väktaren rätt att använda sådana behövliga maktmedel som med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter kan anses försvarliga för att avlägsnandet, gripandet eller säkerhetsvisitationen skall kunna ske. Om strängare maktmedel har använts än vad som kan anses vara försvarligt, skall gärningsmannen dömas med iakttagande av vad som bestäms i 3 kap. 9 § strafflagen."*

29 §. *Att bära maktmedelsredskap.* Enligt 2 § avses med maktmedelsredskap skjutvapen, gas-spray, handklovar, batonger och teleskopbatonger. Grundlagsutskottet anser det nödvändigt att sträma åt bestämmelserna om rätt att bära maktmedelsredskap. Med hänvisning till 7 § grundlagen framhåller grundlagsutskottet i sin konstitutionella anmärkning att bestämmelserna i 29 § om rätt att bära skjutvapen måste preciseras för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Också i detta sammanhang lyfter grundlagsutskottet fram innehållet i grundutbildningen för väktare.

Förslaget karakteriseras av en strävan att begränsa rätten att bära maktmedelsredskap. I kombination med den särskilda utbildningen i maktmedel för väktare syftar den föreslagna lagen till att i betydande grad inskränka väktares rätt att använda maktmedel och bära maktmedelsredskap. Också den utbildning som krävs för att en väktare skall få bära maktmedelsredskap ses över och ändras avsevärt när det gäller både längden och innehållet.

Detta framgår bland annat av att lagen har en uttömmande beskrivning på vilka maktmedelsredskap väktare får bära på sig. I de flesta fall krävs det dessutom att väktarna skall ha genomgått den nya specialutbildningen. Vidare beslutar den ansvariga föreståndaren för ett bevakningsföretag om rätt att bära vissa maktmedelsredskap. Dessutom kan en väktare tillfälligt förvägras rätt att bära (skjutvapen) och ha med sig (hund) vissa maktmedelsredskap. Utskottet menar att den särskilda påbyggnadsutbildningen för respektive maktmedelsredskap medför avsevärda förbättringar jämfört med hur läget ser ut nu. Utskottet har den uppfattningen att de flesta väktare kommer att avlägga dels den allmänna delen i utbildningen om maktmedel, dels åtminstone de särskilda avsnitten om rätt att bära gasspray och teleskopbatong. Utbildningen i användningen av gasspray och teleskopbatong motsvarar utbildningen för polismän. Också tillfälliga väktare måste ha samma utbildning om de bär maktmedelsredskap i sitt arbete.

I motiveringen till propositionen sägs att väktare sällan bär på skjutvapen i sitt arbete. I lagförslaget krävs det specialutbildning, ett årligt skjutprov och ett beslut av den ansvariga föreståndaren för att en väktare skall få bära skjutvapen. Däremot innehåller lagförslaget inga begränsningar enligt väktarens uppdrag, till exempel rätt att bära skjutvapen bara vid värde transporter eller uppdrag som livvakt, eftersom det kan behövas skjutvapen också vid en del utryckningsuppdrag, distriktsbevakning och lokala bevakningsuppdrag. I själva verket bär väktare redan nu skjutvapen vid en del lokala bevakningsuppdrag och vid utryckning. Kärnkraftverk och flygplatser är exempel på sådana platser. Av denna anledning räknar propositionen inte upp olika uppdrag som villkor för att en väktare skall få bära skjutvapen utan säger att det är tillåtet när det är nödvändigt.

Med hänvisning till grundlagsutskottets konstitutionella anmärkning föreslår förvaltningsutskottet att bestämmelserna om rätt att bära skjutvapen i 29 § preciseras. Vid sidan av de redan tidigare nämnda kriterierna kopplar utskottet ihop rätten att bära skjutvapen med vissa typer av be-

vakningsuppdrag. Detta innebär att väktare bara får bära skjutvapen vid livvaktsuppdrag och värde transportuppdrag samt vid bevakning av ett objekt som är av stor betydelse för ett stort allmänt intresse, om omständigheterna kräver att väktaren bär skjutvapen när uppdraget utförs. Livvaks- och värde transportuppdrag definieras i 2 § 5 och 6 punkten. Med bevakningsobjekt som är viktiga med avseende på ett betydande allmänt intresse avses exceptionellt viktiga bevakningsobjekt, till exempel kärnkraftverk, anläggningar som tillverkar farliga produkter, flygplatser och penninginstitut. Till exempel köpcentra eller vanliga industri- och produktionsanläggningar uppfyller inte kraven på bevakningsobjekt som är viktiga med avseende på ett betydande allmänt intresse.

Bevakningsuppdragen kan vara förenade med en risk för allvarliga attacker eller motstånd. Dessutom kräver uppdraget så som regeringen föreslår att väktaren på grund av omständigheterna oundvikligen måste bära skjutvapen i uppdraget. Att en väktare utför något av de ovan nämnda bevakningsuppdragen räcker inte till för att motivera att han bär skjutvapen i uppdraget. Med omständigheter avses till exempel tidpunkten, tiden eller platsen för uppdraget.

Förvaltningsutskottet anser att det inte är nödvändigt att kräva att polisen i förväg skall godkänna att en väktare bär skjutvapen i ett uppdrag, eftersom bestämmelsen blir tillräckligt exakt av att det finns kriterier för när en väktare får bära skjutvapen vid respektive uppdrag. Dessutom bör man komma ihåg att godkännandeförfarandet kan vara svårt att administrera, särskilt när ett värde transport- eller livvaktsuppdrag spänner över flera polisdistrikt. Dessutom kunde det leda till mycket olika rutiner i polisdistrikten. Dessutom bör det noteras att bevakningsföretagen har mycket varierande uppdrag, vilket gör det svårt att övervaka förfarandet.

På grundval av det ovanstående föreslår förvaltningsutskottet att 29 § 1 mom. godkänns med följande lydelse: "I bevakningsuppgifter får en väktare inte i onödan bära på sig maktmedelsredskap. Skjutvapen får bäras endast i *livvaks- eller värde transportuppdrag eller vid bevakning-*

en av ett bevakningsobjekt som är viktigt med tanke på ett betydande allmänt intresse, om uppdraget med hänsyn till omständigheterna oundvikligen förutsätter att skjutvapen bärs."

Avslutningsvis påpekar förvaltningsutskottet att handklovar måste användas med yrkesskicklighet för att den som sätts i handklovar inte utsätts för fysiskt lidande.

34 §. *Väktarkort.* Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras med att en väktare måste anhålla om en dublett av väktarkortet också när uppgifterna om genomgången utbildning enligt 29 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. är föråldrade.

När uppgifter om genomgången utbildning i användningen av maktmedel antecknas på väktarkortet är det betydligt lättare att övervaka läget på fältet. Då är det viktigt att kontrollera att uppgifterna på väktarkortet stämmer överens med verkligheten, eftersom väktare till exempel måste genomgå ett årligt skjutprov för att få bära skjutvapen. Om uppgifter om utbildningen finns inskrivna på väktarkortet och väktaren inte avlägger den obligatoriska specialutbildningen i maktmedelsredskap, måste han eller hon anhålla om en dublett där uppgifterna inte längre finns med. I praktiken förpliktar tillägget väktare att anhålla om en dublett bara när de inte inom utsatt tid avlägger den obligatoriska specialutbildningen för rätt att bära skjutvapen eller ha hund med sig. Detta hänger samman med att genomgången specialutbildning i användning av maktmedelsredskap ger väktare rätt att bära redskapen en kortare tid än de är godkända som väkta-

re (5 år). Då finns det fisk för att uppgifterna på väktarkortet är föråldrade ända tills väktaren har fått ett nytt kort.

Lagförslagen 2—5

Utskottet föreslår att lagförslagen 2—5 godkänns utan ändringar. Vad gäller detaljmotiveringen hänvisar utskottet till propositionen.

Lagstiftningsordningen

Enligt utlåtandet från grundlagsutskottet kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men det första lagförslaget bara om utskottets konstitutionella anmärkningar till 28 § 1 och 3 mom. på grund av 7 och 124 § grundlagen och till 29 § beaktas på behörigt sätt.

Förvaltningsutskottet har på behörigt sätt beaktat grundlagsutskottets konstitutionella anmärkningar. De icke-konstitutionella anmärkningarna har förvaltningsutskottet vägt in där det varit möjligt.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår förvaltningsutskottet vördsamt

att lagförslagen 2—5 godkänns utan ändringar och

att det första lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om privata säkerhetstjänster

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 kap.

Allmänna bestämmelser1 §
(Som i RP)

2 §

Definitioner

I denna lag avses med:

(1—13 punkten som RP)

14) *maktmedelsredskap* skjutvapen enligt 2 § skjutvapenlagen (1/1998), gasspray enligt 11 § skjutvapenlagen, handklovar samt högst 70 centimeter långa batonger och teleskopbatonger,

15) *teleskopbatong* en (utesl.) för transport hopskjutbar batong, som utfärdad är minst 45 centimeter och högst 70 centimeter lång (utesl.),

(16—21 punkten som i RP)

2 kap.

Bevakningsrörelse*Auktorisationskrav för bevakningsrörelse*3—7 §
(Som i RP)*God bevakningssed*8—14 §
(Som i RP)*Ett bevakningsföretags skyldigheter*15—19 §
(Som i RP)*Godkännande som ansvarig föreståndare och väktare*

20 §

Godkännande som ansvarig föreståndare

Som ansvarig föreståndare kan godkännas en person som idkar bevakningsrörelse eller som är anställd hos ett bevakningsföretag och som

(1 punkten som RP)

2) på ett godkänt sätt har fullgjort sådana *avsnitt av en specialyrkesexamen för säkerhetsvakt eller motsvarande specialyrkesexamen* enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) som uppfyller de krav som inrikesministeriet fastställer och *som innefattar en utbildning i vilken åtminstone ingår ämnen med anknytning till bevakningsrörelse samt straff- och processrätt (utbildning som ansvarig föreståndare)*, samt

(3 punkten som i RP)

(2—4 mom. som i RP)

21—23 §

(Som i RP)

24 §

Godkännande som väktare

Som väktare kan godkännas en person som (1 punkten som i RP)

2) på godkänt sätt har fullgjort sådana *avsnitt av en yrkesexamen för väktare eller motsvarande yrkesexamen* enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning som uppfyller de krav som inrikesministeriet fastställer och *som innefattar en utbildning i vilken åtminstone ingår ämnen med anknytning till bevakningsbranschen, bevakningsrörelse, väktares rättigheter och skyldigheter samt väktares uppgifter (grundutbildning som väktare)*, samt

(3 punkten som i RP)

(2—5 mom. som i RP)

25 §

Godkännande som tillfällig väktare

Den som inte har grundutbildning som väktare, men som uppfyller de villkor som föreskrivs i 24 § 1 mom. 1 och 3 punkten, kan godkännas som väktare för högst fyra månader under samma kalenderår (*tillfällig väktare*), om han eller hon (*utesl.*) på godkänt sätt har fullgjort *sådana avsnitt av väktarexamen eller motsvarande yrkesexamen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning* som uppfyller de krav som inrikesministeriet fastställer och som åtminstone innefattar grundläggande insikter i de ämnen som avses i 24 § 1 mom. 2 punkten (*utbildning som tillfällig väktare*).

(2 och 3 mom. som i RP)

26 och 27 §

(Som i RP)

Väktares rättigheter och skyldigheter

28 §

Väktares rättigheter

(1 mom. i RP *utesl.*)

En väktare har rätt att *avlägsna en person från bevakningsområdet*, om personen inte avlägsnar sig på order av bevakningsområdets ägare eller innehavare eller ägarens eller innehavarens företrädare eller det är uppenbart att personen inte har rätt att vistas på bevakningsområdet och väktaren har uppmanat personen i fråga att avlägsna sig. (*Utesl.*) (1 mom. som 2 mom. i RP)

En väktare som utför bevakningsuppgifter har rätt att gripa en person som begått brott, om denna anträffas på bar gärning eller flyende fot och om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri. En väktare får också gripa den som enligt efterlysning utfärdad av en myndighet har förklarats anhållen eller häktad. Den gripne skall utan dröjsmål överlämnas till en polisman. (Nytt 2 mom.)

(3 mom. *utesl.*)

När en väktare utövar (*utesl.*) rätten att gripa en person, har väktaren rätt att kroppsvisitera den som gripits och undersöka de föremål som den gripne har med sig, för att förvissa sig om att denne inte medför föremål eller ämnen med vilka han kan utsätta sig själv eller andra för fara. Väktaren har rätt att frånta en person farliga föremål och ämnen som påträffats vid visitationen. De föremål och ämnen som fråntagits någon skall utan dröjsmål överlämnas till polisen. (3 mom. som 4 mom. i RP)

Försöker den som skall avlägsnas, gripas eller säkerhetsvisiteras genom att göra motstånd undgå att bli avlägsnad, gripen eller säkerhetsvisiterad, har väktaren rätt att använda sådana behövliga maktmedel som med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter kan anses försvarliga för att avlägsnandet, gripandet eller säkerhetsvisitationen skall kunna ske. Om strängare maktmedel har använts än vad som kan anses vara försvarligt, skall gärningsmannen dömas med iakttagande av vad som bestäms i 3 kap. 9 § strafflagen. (Nytt 4 mom.)

29 §

Att bära maktmedelsredskap

I bevakningsuppgifter får en väktare inte i onödan bära på sig maktmedelsredskap. Skjutvapen får bäras endast i *livvaks- eller värde-transportuppdrag eller vid bevakningen av ett bevakningsobjekt som är viktigt med tanke på ett betydande allmänt intresse, om uppdraget med hänsyn till omständigheterna oundvikligen förutsätter att skjutvapen bärs.*

(2—4 mom. som i RP)

30—33§

(Som i RP)

34 §

Väktarkort

(1 mom. som i RP)

Om en väktares personuppgifter har förändrats eller väktaren för första gången på godkänt sätt har fullgjort utbildning enligt 29 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. och dessa uppgifter inte har antecknats på väktarkortet *eller om anteckningarna på väktarkortet om fullgjord utbildning enligt 29 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. föråldrats* eller om kortet har förkommit eller förstörts, skall väktaren utan dröjsmål ansöka om en dubblett av väktarkortet hos polisinrättningen i sin hemkommun.

(3 mom. som i RP)

3 kap.

Säkerhetsskyddande verksamhet

35—41 §
(Som i RP)

4 kap.

Tillsyn över privata säkerhetstjänster

42—50 §
(Som i RP)

5 kap.

Delegationen för säkerhetsbranschen

51 och 52 §
(Som i RP)

6 kap.

Straffbestämmelser

53—57 §
(Som i RP)

7 kap.

Särskilda bestämmelser

58—62 §
(Som i RP)

8 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

63—65 §
(Som i RP)

Helsingfors den 28 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Rakel Hiltunen /sd (delvis)
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd

Paula Lehtomäki /cent
Pekka Nousiainen /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Arto Seppälä /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Ossi Lantto.